

ON LUIS GORENGO ETA ANDRES BERENGO, KAFEAN

IPUIÑA

Izen bi aldrebes

—Kale garbitzalla bat emen aurkitzean,
Ez dakit zer irago jatan biotzean.

—Millagroren bat al du gaur ¿On Luis Gorengo
Ni emen aurkitzea berorrek lenengo?

—Millagrorik asko da, kafean sekula
Ez dodalako entzun nik zure estula,
Katillua ustuta, aurean kopea,
Gichienez dozula birritan betea;
Purua musturrean dariola keya
¿Mira erechiteko au ez da gauzia?
Andres *Berengo*, ¿nor da beste bat zu legez
Erri onetan bizi? ain ondo bat berez.

—¡Ja! ja! On Luis Gorengo, nire inbidia
Badauka berori da errukigarria;
Suerteaz berori ezpada kontentu,
¿Zer esan lei ni legez bizi danak estu?
¿Berorrek ez al daki sekretarioa
Kontzejukoa legez bardin juzgaukoa,
Itz baten esateko, erriko burua,
Obeto aditzeko, danoen maisua,
Dalako, deitsagula deituten Gorengo?
¿Bizi arren Zerutik onuntz neu lenengo?
Dogun aldea On Luis ¿ain al da chikarra?
Lau pisu ez ditugu bitartean bada?
Bai, ikasteko da bai, ofizio ona,
Munduan bizi dedin soseguz gizona.

Ez orrenbesteraño esan, Andres, Andres,
 Larregiraño egiñ ez egizu ames,
 Gibelean ez dozu sekula zuk arrik,
 Ez ta errian bere ikusi eziñik
 Chakurrak badakizu tokian, tokian,
 Dirala, ta naukela ni dongak erdian;
 Kaleak garbituaz zu zabiltz kantetan,
 Paperak zelan loitu ni beti penetan;
 Danakaz euki nairik errian baken,
 Ta onen onenean sortzen jat gerrea;
 Ez dakit ze denpora direan gaurkoak,
 Alkar aditzeko len ziran obagoak;
 Gaur gizon danak dauka bere erechia.
 Balitza legez bera fedeko egia;
 Ta zelan ezin nazan danakin ezkondu.
 Andres sarri askotan loa dot zek kendu.

—¡Ola! On Luis al ditu ¿gabak bere galtzen?
 Nik ez dot egun on bat beiñ bere billatzen:
 Isuskiaz aurkitu ditut asko poltsak,
 Eta guztiak dira beti izan utsak,
 Baña korotz pilloak atsa dariela,
 Burkadak batzen ditut goisetik gabea;
 Berori barriz bapo, kontzejuko gelan,
 Neguan epeletan, kerizpetan udan,
 Bizi da irabazten nik lako amabi,
 Alan ezpada esan berorrek bei garbi;
 Familiarik ez dau, zintzoa andrea
 Bankuan dauka bere dote eskergea;
 Eta nik ditut Jauna umeak bedratzi,
 Nausienak urteak ditu amazortzi,
 Bost erreal jornala, Andrea biguna,
 Begira kurutze au ezpada astuna.

—On Luis, chakur goseak ames okelia,
 Egiten badau bere ¿ez da errazoia?
 Nik bere egiñ arren enpleo obe bat,
 ¿Orregaz pekaturik egiñik badaukat?
 ¡Ay! berorren lekua lako bat baneuka,
 Eun otsok egiñ arren inguruan zaunka!

Enintzake biziko ganbaran orduan,
Ta bai berori legez lenengo bizitzan.

—Baña, berorrek baki inarra sortea.
Ez dala ain eder zein-da luma berdea,
Ez dala Obispoak dakarren purdoia,
Ain gichi Jeneralen borladun bastoia;
Eta azkenez baki bere probechua,
Ez dala egunero kafea artzekua;
Balla kalerik kale dabillenezako
Chakurren kontra ezer ¿oberik al dago?
Kurutzerik ezin dau plageak ikusi,
Ta nigandik ¿ez doaz chakurrak igesi?
Gaur bere artu arren amaseik erdian,
¿Ez deuste laster alde kilometro bian?
Danak abiau arren batera ausika,
¿Ez dabe bertatik uš agoak ichita?
¿Ez dabe ariñ egiñ al eben lekuruntz.
Ipiñi dodanean isuskia goruntz?
¡O! zeinbat bidar gaurko ninduen galduko
Noz gura ebelako nigaz bazkalduko!
¡Onezkero ninduen azur ta mamiñ jan,
Isuskia ezpaneu neugaz beti izan!
Bizi dedilla bada, alako armaea,
Kale garbitzallentzat ezin da ohea...

¡Ay! pobreak bere bai, bear dauz bentajak,
Lasterregi ez gaizan ill gu zorigachak;
Alan pentsaurik ez dot On Luis, ernegatzen,
Ez ta chakurrak gaitik lorik bere galtzen;
Eta baldin berorren chakur ain gaiztoak,
Ankabidunak legez balira lauhoak,
Bereala neuskioz egabanatuko,
Eta berori nasai neu legez jarriko.
On Luis, beste dicha bat bere badot ona,
Ni lako aberatsai zeruak emona;
Ez daukat inguruan inbidiaunik,
Eleisan dodalako partea bakarrik,
Ez dot beste echerik, ez ta lurrik bere,
Neure familiaren bakarrik naz jabe;

Ez daukat zorrik iñon, ez ta artzekorik.
 Ez dot iñogaz euki kontu erraturik;
 Onclanche bizi naz, neure miserian,
 Pobre baña maitatzen nabela errian;
 Enpleau guztiakaz ondo naz konpontzen,
 Alkateak eskua sarri deust emoten;
 Eskandalurik ez dot sekula zabaldu,
 Aingeru Goardakoak beti deust lagundu.
 Orra iragarrita bi garren bentajak,
 Parkatu izan arren neure alabantzak.
 On Luis berori beian, ni iya tellatuan,
 ¿Zein ete gara bizi ondoen niunduan?

. . . . .
 —Andres sinistituten dot oraingo zuk nonbait,
 Entzunda daukazula «*nun nai dago zerbait*»
 Dirutzetan ez dago gure zorionak
 Gichigaz ondo bizi leiteke gizona:
 Zuk dozu osasuna, biotza zabala,
 Arimea prestua, baperez zitala,
 Chanchetan daroazuz egunak kalean,
 Diño zunez ondo lo egiten gabean:
 Espiritutik zara aiñ alegerea.
 Dirudizu udako gois laño bagea;
 Eta ni zelan nazan Luis tripa errea.
 Ez dakidan bat zelan eiten dan barrea.
 Deitu lekit negua: ta zuri udea,
 Beti daukazulako ona umorea:
 Augaitik bear neuke nik zure izena.
 Eta nik barriz zuri jarri eutsuena;
 Ez da ardura bizi arren zu ganbaran.
 Andres *Berengo* deitu agaitik kuadrillan.
 Ez ta ni bizi arren lenengo bizitzan,
 Zuk uste dozun legez aberatsen gisan;
 Gurean bardin dira egunak ta gabak,
 Domekak, jayak eta astegun diranak;
 Neu berba gichikoa, andrea isilla:
 Chori bat badogu ta bera da okilla;
 Beti bizi naz Andres, aste santuetan,

Zu beti Pazkoa jai alegrietan;
 Iñok ez lako soñu ederrak gozetan,
 (Ez pentsau diñodala guzurrik onetan)
 Dituzu lau kayola kanpora begira,
 Eta ango choriak neureak balira,
 Saldu baño lenago ni erdi gosean
 Egongo nintzateke iru bat urtean;
 Euren musikea da gichiren lakoa,
 Zergaitik dirudian Paradisukoa;
 Aurten gure kalea igazkoa ez ta,
 Egunero diruri bertako fiesta;
 Derautselako zure choriak kantuan,
 Udazken, udabarri, udan zeñ neguan.

. . . . .
 Baña oraindik ez dot azaldu onena.

Zure gozotasunik zoragarriena;
 Nok litukean Andres dituzun umeak.
 Obe neuke banitu erdiak neureak;
 Eurak abietean drogan ta olgetan,
 Aingeruak oi diran legez zeruetan,
 Orduan oi dituzun barre karkašadak,
 Ez dira diruagaz erosten diranak;
 ¡Zenbat bider nagotzu adi balkoetik!
 ¡Zizpuru egiñagaz sarri biotzetik!
 Esanaz neure kautan, al bait iñillohen,
 «Enpleauetan enaz ni bizi ondoen
 Andres bizi da pozik ganbaran pobrezan,
 Luis lenengo bizitzan dirutzan tristezan»
 Alanche ikustean zure atsegiñak,
 Pobre onentzat jaunak apropos egiñak;
 Bakar bakarrik deusut zuri inbidia,
 Zergaitik ez daukadan zuk dozun gloria;
 Agaitik guk izenak ditugu *aldrebes*,
 Ni naz *Berengo* eta zu *Gorengo* Andres.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.